

SHIFOKOR VA BEMOR ŐRTASIDAGI MUNOSABAT. YATROGENIYA.

Ulasheva Surayyo Botir qizi. .TDSI talabasi.

Ilmiy raxbar Siddiqov N.N

Annotatsiya: Ko'pincha zamonaviy tibbiyotda "yatrogeniya" atamasi qo'llaniladi - bu tushuncha tibbiy xodimlarning harakatlari bilan bevosita yoki bilvosita bog'liq bo'lgan holatlarni anglatadi. Ko'pincha, shifokor hatto bemorga ma'lum bir xavf tug'diradi va u bilan noto'g'ri aloqa qilish yoki muayyan manipulyatsiyani bajarish orqali unga zarar etkazishi mumkin. Yatrogenlik deganda bemorga tibbiy muolajalar yoki muolajalar, jumladan retsept bo'yicha dori-darmonlar, jarrohlik yoki tibbiy xatolar natijasida etkazilgan zarar tushuniladi. Tibbiyot mutaxassislari davolashning potentsial afzalliklarini yatrogenlik xavfi bilan muvozanatlashi va zararni kamaytirish uchun choralar ko'rishi kutilmoqda. Sog'liqni saqlash tizimidagi tizimli muammolar, masalan, yetarli tayyorgarlik yoki resurslar, bemorlar xavfsizligini yaxshilash uchun kengroq o'zgarishlarni talab qiluvchi yatrogenlikka hissa qo'shishi mumkin. Hozirgi maqola aynan shular haqida qisqacha ta'rif berilgan.

Kalit sōzlar: Yatrogen kasalliklar, tibbiyot xodimlari, deontologik xatolar, xatti xarakatlar.

Yatrogen kasalliklari (yunoncha iatros doctor + gennaō yaratadi, ishlab chiqaradi; yatrogeniya sinonimi) tibbiyot xodimlarining deontologik xatolari natijasida kelib chiqadigan psixogen buzilishlar - noto'g'ri, beparvo bayonotlar yoki harakatlar. Shifokorning so'zlari va xatti-harakatlarining bemorga ta'siri natijasida paydo bo'lgan sog'liqning buzilishi qadimgi shifokorlarga ma'lum bo'lgan. Biroq, "yatrogeniya" atamasi 1925 yilda nemis psixiatr Bumke (OSE Bumke) ning "Doktor ruhiy buzuqlikning sababi sifatida" asari nashr etilgandan keyingina keng tarqaldi. O'sha vaqtdan beri yatrogeniya kontseptsiyasi turli xil klinik profil mutaxassislari tomonidan faol o'rganilmoqda. Ya Z.ni ekspansiyali talqin qilishning barqaror tendentsiyasi mavjud. Ko'pgina mutaxassislar, ayniqsa chet ellarda, ularni nafaqat deontologik xatolar (tibbiy tibbiyot deontologiyasiga qarang), balki har qanday vrach harakatlarining (noto'g'ri bajarilgan manipulyatsiya yoki protseduraning asoratlaridan kelib chiqqan holda) paydo bo'ladigan patologiya deb atashadi. giyohvandlik kasalligi), ya'ni .tibbiy aralashuvning har qanday salbiy oqibatlari. Ba'zi tadqiqotchilar iatropatiya yoki somatik yatrogeniyalar kabi shartlarni belgilaydilar. Bemorlarning aksariyati nafaqat kasallikdan, balki u tomonidan paydo bo'lgan tashvish, qo'rquv, qo'rquvdan ham aziyat chekmoqda. Bu bemorning shifokorning so'zlariga va uning xatti-harakatlariga, intonatsiyalariga, yuz ifodalariga alohida e'tiborini tushuntiradi. Shu bilan birga, asabiy faoliyat turiga, shaxs tuzilishi va aqliy xususiyatlariga qarab, turli xil bemorlar tibbiyot xodimining ayrim so'zlari va xatti-harakatlariga turlicha munosabatda bo'lishadi, ba'zan esa teskari tarzda. Nafaqat noto'g'ri o'ylangan so'zlar ("Sizning yurak xurujingiz - bu birinchi chaqiriq"; "... yurakning asosiy tomiridan qon 30% ga oqib chiqadi" va boshqalar) yoki ba'zi so'zlar va iboralarning tushunarsiz ma'nosi ("qarmoqqa oshqozon") ", " Miyokardiy distrofiya "va boshqalar),

ammo ba'zida hatto bemorning inter'ektsiyalari yoki uzoq vaqt sukut saqlashi mumkin, bu bemor tomonidan uning kasalligini tashxislash yoki davolashda muayyan qiyinchilik belgilari, ayniqsa uning og'irligi, prognozning umidsizligi sifatida talqin qilinishi mumkin. Yatrogen kasalliklari asosan fobiya (karsinofobiya, kardiofobiya) va vegetativ disfunktsiyaning turli xil variantlari ko'rinishidagi nevrotik reaksiyalar bilan namoyon bo'ladi. Ularning rivojlanishiga hissiylik va taklifning kuchayishi yordam beradi.

Psixotravma va premorbid shaxsiyat xususiyatlariga qarab vegetativ buzilishlar tabiatda umumlashtirilishi yoki yurak-qon tomir disfunktsiyasi (yurak aritmiyasi, qon bosimining o'zgarishi va boshqalar), ovqat hazm qilish (yurak yonishi, qusish, axlat kasalliklari) yoki boshqa tizimlar bilan ifodalanishi mumkin. Yatrogeniyaning sabablari qanday bo'lishiga qarab, ularning bir necha turlari mavjud. Ulardan birinchisi psixogen kasalliklar, ikkinchisi organik. Ikkinchisi tibbiy, shikast etkazuvchi va yuqumli kasalliklarga bo'linadi. Aralash yatrogeniyalar ham mavjud. Bemorning og'ir hissiy holati davolovchi shifokorning beparvo so'zlaridan, xodimlarning bemorni kasallik tarixi bilan tanishtirishdagi beparvoligidan kelib chiqishi mumkin. Shuningdek, aqliy muvozanat ma'lumotlarning ko'pligi, ba'zida aniq oshirib yuborilgan yoki xolisona ta'sir qiladi. Psixogen yatrogenizm - bu ruhiy tushkunlik, nevroz, isteriya, turli xil fobiyalarning rivojlanishi, shuningdek bemorning asab tizimi ishidagi boshqa buzilishlar. Odamda shifokorning so'zlari va harakatlariga ishonchsizlik paydo bo'ladi, har qanday manipulyatsiya uni qo'rqitadi. Albatta, yatrogenizmning bunday turlari umumiy bemorga, uning muvozanatiga ham bog'liqdir. Ko'pincha bunday odamlar psixolog yoki psixiatr yordamiga muhtoj.

Yatrogen kasalliklar sonini qanday kamaytirish mumkin: shifokorlarning harakatlari. Har qanday tibbiyot xodimi doimo o'z malakasini oshirishi, mahoratini oshirishi va bilim bazasini to'ldirishi kerak. Jarrohlik aralashuvni amalga oshirayotganda, diqqatni chalg'itmaslik va barcha manipulyatsiyani diqqat bilan bajarish juda muhimdir. Bundan tashqari, bemorlar bilan muloqot qilishda axloq qoidalarini va bemor haqida ma'lumotni ochib berish, uning holati asabiylashish va og'irlikni keltirib chiqarishi mumkinligi kabi tushunchani unutmaslik kerak.

Xulosa: Shifokor va uning bemori o'rtasidagi munosabatlar ishonch, muloqot va o'zaro hurmatga asoslanadi. Shifokorlar o'z bemorlariga ularning sog'lig'i, tavsiya etilgan davolash usullari, potentsial xavf va foyda haqida aniq ma'lumot berishlari kerak. Bemorlar, o'z navbatida, shifokorlari bilan ularning belgilari, kasallik tarixi va turmush tarzi odatlari haqida halol bo'lishlari kerak. Bemorlar o'zlarini qiziqtirgan savollarni shifokor bilan muhokama qilishlari va o'zlarini qulay his qilishlari kerak. Shifokor va bemorning yaxshi munosabati samarali tibbiy yordam ko'rsatish va salomatlik natijalarini yaxshilash uchun zarurdir. Bu shifokorlarga bemorlarning ehtiyojlarini tushunish va ularga o'ziga xos talablarga javob beradigan individual yordam ko'rsatish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

Jumaboyev yil, O'zbekistonda falsafa va axloqiy fikrlar taraqqiyoti tarixidan, Toshkent, 1997.

Yusupov etika, Inson kamolotining ma'naviy asoslari, Toshkent, 1998.

Zagritdinova F., Nekotorne problemn biomeditsinskoy etiki, Toshkent, 2005.

ТАЪЛИМ ТИЗИМИДА РАҚАМЛАШТИРИШ: Сиддиқов Нурали
Нишоналиевич, ТДСИ Ижтимоий фанлар биоэтика курси билан кафедраси
катта ўқитувчиси

НН Сиддиқов - Научно-практическая конференция, 2022

СОЦИАЛЬНАЯ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ МОЛОДЫХ СОБСТВЕННИКОВ В
СФЕРЕ СРЕДНЕГО И МАЛОГО БИЗНЕСА

НН Сиддиқов - Социосфера, 2020.

www.ziyo.uz

